

Lausunto kansallisen vesihuoltouudistuksen visiosta ja sen toimeenpano-ohjelman luonnoksesta

OULYMP 31.12.2020 § 99
2081/03.02/2020

Valmistelija

Ympäristötarkastaja Matti Ruokolainen, p. 0406608311

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut 16.1.2020 kansallisen vesihuoltouudistuksen toteuttamiseksi hankkeen, jonka tavoitteena on turvallisen ja toimintavarmen vesihuollon takaaminen kaikille vesihuoltolaitosten asiakkaille. Samalla pyritään edistämään toiminta-alan energiatehokkuutta, uuden teknologian käyttöönottoa, digitalisaatiota ja pitkäjänteistä tietopohjaista toiminnan suunnittelua.

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoa koskien hankkeen visioryhmän valmistelemaa vesihuoltouudistuksen visiota ja toimeenpano-ohjelman luonnosta.

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 8.2.2021 ensisijaisesti sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo (at) mmm.fi.

Lausunto annetaan Pudasjärven, lin, Utajärven ja Vaalan terveydensuojelu- ja ympäristönsuojeluviranomaisena.

Ympäristötarkastajan esitys

Oulunkaaren ympäristölautakunta antaa seuraavan lausunnon:

Eräänä ratkaisuna vesihuoltolaitosten toimintaedellytysten parantamiseen mainitaan laitokseen kasvattaminen yhdistämällä laitoksia (s. 3). Yhdistymiset laitosten kesken toisivat lisää varmuutta toiminnalle, mutta esteenä yhdistymiselle ovat usein pelko siitä, että yhdistymiset vain siirtävät työtaakkaa yksittäisille henkilöille ja yhdistymisestä seuraavat muut rasitteet. Oulunkaaren ympäristölautakunnan mielestä yhteistyön lisääminen ilman varsinaista yhteenliittymistä ja esimerkiksi ulkoisten isännöintipalvelujen hyödyntäminen ovat usein realistisempi tavoite.

Yhtenä tavoitteena mainitaan omistajien sitoutumisen edistäminen vesihuoltopalveluiden toimintavarmuuden turvaamiseksi (s. 3). Esille ei ole tuotu kuitenkaan keinoja tavoitteen saavuttamiseksi. Oulunkaaren ympäristölautakunta huomauttaa, että pienemmillä vesiosuuskunnilla toiminta on usein sivutoimista, jolloin täysipäiväinen sitoutuminen on käytännössä lähes mahdotonta. Vesiosuuskunnan taloudellisen resurssin takia tehtävää ei usein ole järkevää tai mahdollista hoitaa täysipäiväisesti. Huolena on myös se, ettei toiminnalle löydy jatkajia toiminnasta vastaavien henkilöiden ikääntyessä. Tehtävään vaadittu sitoutumisen tarve on yksi syy sille, miksi nuoremmat henkilöt eivät usein ole halukkaita jatkamaan.

Investointien rahoittamiseen (s. 7-8) liittyen Oulunkaaren ympäristölautakunta tuo esille seuraavaa: Investointien ja resurssien suunnittelussa on puutteita varsinkin pienillä vesilaitoksilla. Vedestä perittäviä maksuja ei uskalleta nostaa investointitarpeista huolimatta.

Varsinkin pienet vesiosuuskunnat ovat keskittyneet kyläyhteisöihin, joissa hintojen nostamista vastustetaan usein voimakkaasti. Asiakkaat eivät välttämättä ymmärrä, että vesihuollon ylläpito vaatii investointeja myös pitkällä aikavälillä laitteistojen ikääntymisen ja verkostosaneerausten vuoksi. Hintojen nostoa voidaan helposti erehtyä luulemaan ahneudeksi, minkä takia toiminnasta vastaavat henkilöt helposti pidättäytyvät esittämästä hintojen nostamista. Ohjelmassa mainitaankin, ettei maksujen merkittävä korottaminen ole aina realistista pienen tai vähentyvän asiakasmäärän vuoksi. Eräänä keinona mainitaan vesihuoltolaitosten suorituskyvyn ja toiminnan laadun tehostaminen. Mitä tällä käytännössä tarkoitetaan ja miten sillä edistetään laitoksen maksukykyä tuleviin investointeihin?

Vesihuollon investointisuunnitelman pakolliseksi säätämiseen (s. 11) liittyen Oulunkaaren ympäristölautakunta toteaa, että suunnitelman etuna olisi ainakin se, että laitokset saisivat konkreettista näyttöä vesimaksujen korottamiselle. Tällöin myös asiakkaiden voisi olla helpompaa hyväksyä syy hintojen muutokselle. Toisaalta jo nykyisen lainsäädännön vaatimat suunnitelmat koetaan laitoksilla paikoin turhiksi ja työläiksi.

Apua tarvitsevien laitosten kartoittamiselle (s. 13) Oulunkaaren ympäristölautakunta toteaa olevan tarvetta pitkän aikavälin kehitystä ajatellen. Jo nyt on tilanteita, joissa laitoksen koko toiminnasta ja päivystyksestä saattaa vastata yksi ainoa eläköitynyt henkilö.

Vesihuoltoalalla edellyttävistä pätevyysvaatimuksista (s. 16) Oulunkaaren ympäristölautakunta huomauttaa, että asiassa syytä tarkastella laitosten kokoa muutoinkin kun asetusten (1352/2015) ja (401/2001) mukaisesti. On kohtuutonta edellyttää kaikkia samoja valmiuksia pienellä yksinkertaisen vedenkäsittelyn omaavalla laitoksella työskentelevältä ja suurella, monesti useita vedenottamoita ja käsittelyprosesseja kattavalla laitoksella työskentelevältä henkilöltä. Edellä mainituissa tapauksissa huomattavasta koko- ja monimutkaisuuserosta huolimatta molemmat voivat mennä saman asetuksen (1352/2015) piiriin.

Lopuksi Oulunkaaren ympäristölautakunta toteaa vesihuoltolaitosten digitalisaatiosta (s. 21), että digitalisaation seurauksena kaikki tiedonhallinta tulee siirtymään enenevissä määrin sähköiseen muotoon. Jotta muutos saataisiin toteutettua järkevällä aikataululla, vaaditaan konkreettisia kehittämishankkeita. Hyvänä esimerkkinä tällaisista mainittakoon Koillismaalla toteutettava pienten vesilaitosten varautumishanke, joka on parantanut merkittävästi myös laitosten riskienhallinnan ja varautumisen tasoa. Käytännön hankkeet vaativat huomattavia resursseja, mutta saatu hyöty on usein lopulta merkittävä.

Ympäristöjohtajan esitys

Oulunkaaren ympäristölautakunta hyväksyy valmistelijan esityksen.

Päätös

Lautakunta hyväksyi esityksen yksimielisesti.

Pudasjärven kaupunki

OTE PÖYTÄKIRJASTA

Oulunkaaren ympäristölautakunta

§ 99

31.12.2020

Allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

Pudasjärvi 8.1.2021

Marja-Leena Jokikokko
sihteeri

Muutoksenhakuohje koskee pykälää: § 99

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Yllä luetelluista päätöksistä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska

- Koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, Kuntalain 136:n nojalla tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.